

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу

Кафедра економіки та публічного управління

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

магістра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ»**

ХАІ.601.6-96пуа.25О.281.11972148 ПЗ
Виконав: здобувач 2 курсу групи 6-96пуа
Спеціальність 281 «Публічне управління
та адміністрування
Освітньо-професійна програма:
«Управління та адміністрування
регіональних економічних систем»
Сизонов О. О.

Керівник: Карпеко Н. М.

Рецензент: Дзюндзюк В.Б.

Харків – 2025 року

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу

(повне найменування)

Кафедра економіки та публічного управління

(повне найменування)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

(найменування)

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

(код та найменування)

Освітня програма «Управління та адміністрування регіональних економічних систем»

(найменування)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Вікторія ШВЕДУН

(ім'я та прізвище)

(підпис)

«25» вересня 2025р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Сизонов Олег Олегович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи

**УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У
СФЕРІ КУЛЬТУРИ**

1. Керівник кваліфікаційної роботи: Карпеко Н. М., к. наук з держ. упр., доцент, затверджений наказом Університету «22» жовтня 2025 року №1681-уч
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи « 1 2 » грудня 2025 року
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: чинне законодавство, матеріали виробничої практики, періодична література, статистичні дані, інші джерела.
4. Зміст пояснювальної записки: розглянуто теоретичні основи державного регулювання у сфері культури, зокрема специфіку культури як об'єкта управління, етапи розвитку та сучасні методи державного впливу. Проаналізовано організаційно-економічний механізм державного регулювання культурної сфери, зарубіжний досвід підтримки культури, практику бюджетного фінансування та діяльність державних установ культури й мистецтва. Обґрунтовано напрями удосконалення системи державного регулювання, зокрема підходи до формування бюджетних витрат, розвитку програмного методу управління та залучення додаткових джерел фінансування культурної сфери.
5. Перелік графічного матеріалу: Презентація кваліфікаційної роботи в Power Point.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Основний	Карпеко Н.М., доцент каф. 601	01.10.2025	12.12.2025

Нормоконтроль

Карпеко Н. М.
(ініціали та прізвище)

«05» грудня 2025 р.

7. Дата видачі завдання «03» жовтня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Дослідження основних літературних джерел з метою кваліфікаційної роботи	06.10.2025 - 19.10.2025	виконано
2.	Розділ 1 Теоретичні засади державної політики соціального захисту населення в Україні	20.10.2025 – 02.11.2025	виконано
3.	Розділ 2 Аналіз сучасного стану та викликів реалізації державної політики соціального захисту.	03.11.2025 – 16.11.2025	виконано
4.	Розділ 3 Напрями удосконалення державної політики соціального захисту	17.11.2025 – 29.11.2025	виконано
5.	Висновки	30.11.2025	виконано
6.	Оформлення пояснювальної записки	01.12.2025 – 02.12.2025	виконано
7.	Оформлення графічного матеріалу	03.12.2025– 04.12.2025	виконано
8.	Нормоконтроль та перевірка на плагіат	05.12.2025 – 07.12.2025	виконано
9.	Одержання відгуку керівника та рецензії	08.12.2025 – 09.12.2025	виконано
10.	Підготовка до передзахисту та передзахист	10.12.2025 – 12.12.2025	виконано
11.	Підготовка до захисту	13.12.2025 – 23.12.2025	виконано

Здобувач

Олег СИЗОНОВ

Керівник роботи

Надія КАРПЕКО

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота на тему «Удосконалення системи державного регулювання у сфері культури».

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить **100 сторінок**, у тому числі **4 таблиць**, **8 рисунків**. У роботі використано **75 джерел** наукової та нормативно-правової літератури.

У першому розділі дослідження розкрито теоретичні основи державного регулювання у сфері культури, зокрема проаналізовано специфіку культури як об'єкта державного регулювання, висвітлено динаміку розвитку державного регулювання у сфері культури, а також охарактеризовано сучасні методи державного регулювання культурної сфери.

У другому розділі дослідження проаналізовано державний механізм організаційно-економічного регулювання у сфері культури, зокрема узагальнено зарубіжний досвід організації державного регулювання та підтримки культури, здійснено оцінку організаційно-економічного механізму й практики формування витрат державного бюджету на культуру, а також визначено основні напрями діяльності державних установ культури та мистецтва.

У третьому розділі дослідження визначено напрями вдосконалення системи державного регулювання у сфері культури, зокрема обґрунтовано концептуальний підхід до формування витрат державного бюджету на фінансування організацій культури державного значення, запропоновано шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму програмного підходу в державному регулюванні культурної сфери.

У висновках узагальнено результати дослідження, сформульовано основні наукові та практичні положення, підтверджено доцільність розгляду системи державного регулювання у сфері культури як цілісної системи взаємопов'язаних інституцій, інструментів і методів державного впливу на розвиток сфери культури.

ABSTRACT

The qualification thesis is entitled “*Improvement of the System of State Regulation in the Field of Culture.*”

The qualification thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices. The total volume of the thesis is **100 pages**, including **4 tables** and **8 figures**. The study is based on **75 sources** of scholarly and regulatory legal literature.

The first chapter of the research reveals the theoretical foundations of state regulation in the field of culture. In particular, it analyzes the specifics of culture as an object of state regulation, highlights the dynamics of the development of state regulation in the cultural sphere, and characterizes modern methods of state regulation of culture.

The second chapter analyzes the state mechanism of organizational and economic regulation in the field of culture. In particular, it summarizes international experience in the organization of state regulation and support of culture, assesses the organizational and economic mechanism and the practice of forming state budget expenditures on culture, and identifies the main areas of activity of state cultural and artistic institutions.

The third chapter defines the directions for improving the system of state regulation in the field of culture. In particular, it substantiates a conceptual approach to the formation of state budget expenditures for financing cultural institutions of national importance and proposes ways to improve the organizational and economic mechanism of the program-based approach in state regulation of the cultural sphere.

The conclusions summarize the research results, formulate the main scientific and practical provisions, and confirm the expediency of considering the system of state regulation in the field of culture as an integrated system of interconnected institutions, instruments, and methods of state influence on the development of the cultural sphere.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ	10
1.1. Специфіка культури як об'єкту державного регулювання	10
1.2. Динаміка розвитку державного регулювання у сфері культури	18
1.3. Методи державного регулювання сфери культури на сучасному етапі	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ	35
2.1. Зарубіжний досвід організації державного регулювання і підтримки культури	35
2.2. Оцінка організаційно-економічного механізму і практики формування витрат державного бюджету на культуру	45
2.3. Напрями діяльності державних установ культури та мистецтва	54
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ	62
3.1. Концептуальний підхід до формування витрат державного бюджету на фінансування організацій культури державного значення	62
3.2. Вдосконалення організаційно-економічного механізму програмного підходу в державному регулюванні у сфері культури	71
3.3. Стратегічні напрями формування додаткових джерел фінансування витрат у сфері культури	79
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації і становлення інформаційного суспільства особливу теоретичну і практичну актуальність набуває рішення проблем вдосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Культура робить багатоплановий вплив на усі сторони життєдіяльності суспільства, вирішує задачу збереження, створення і розвитку духовних, моральних і культурних цінностей, а також відіграє важливу роль в розвитку цивілізації і економіки. Сфера культури специфічна - в одних секторах здійснюється пряма державна підтримка і регулювання, в інших - діють чисто ринкові стосунки, в третіх - робота ведеться через громадські і некомерційні організації. Одним з головних суб'єктів культурної політики є держава. Воно має найбільший об'єм ресурсів в цій сфері, а також має в розпорядженні різноманітні управлінські і владні важелі і структури.

Усе це визначає високу міру державної участі і дії на дану сферу. Для розвитку сприятливих економічних і соціальних тенденцій в країні потрібний державний протекціонізм відносно багатонаціональної культури України, який повинен створити умови для гармонійного розвитку суспільства, реалізації культурних потреб громадян, якнайповнішого розкриття творчого потенціалу творців культурних цінностей, забезпечити збереження і раціональне використання культурно-історичної спадщини.

Збалансована державна політика повинна перетворити область культури на добре організований і прогресивний сектор державної економіки. Досягнення цієї мети неможливе без чіткого визначення, передусім на рівні цілей і пріоритетів культурною політики і забезпечення цієї політики шляхом створення правових організаційних і економічних умов функціонування і розвитку культури в суспільстві.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення таких *завдань*:
охарактеризувати напрями і методи державного регулювання сфери культури на сучасному етапі;

систематизувати зарубіжний досвід організації державного регулювання і підтримки культури ;

здійснити аналіз організаційно-економічного механізму і практики формування витрат державного бюджету на культуру;

обґрунтувати концептуальний підхід до формування витрат державного бюджету на фінансування організацій культури державного значення ;

визначити напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму програмного підходу в державному регулюванні у сфері культури;

окреслити стратегічні напрями формування додаткових джерел фінансування витрат у сфері культури.

Об'єкт дослідження - державне регулювання у сфері культури.

Предмет дослідження - організаційно-економічний механізм державного регулювання у сфері культури.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх у єдину теоретичну картину.

Автором використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології дослідження; статистичний метод, що дав змогу розкрити реальні й точні факти стану досліджуваного об'єкта; прогностичний метод, за допомогою якого визначено більш віддалені перспективи його розвитку; теоретико-концептуальний метод, що визначив напрям дослідження, втілений в аналізі функцій, структури та параметрів об'єкта допоміг оцінити результати управлінського впливу, виявити перспективи й механізми.

Інформаційну базу дослідження становили нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистична інформація Державного комітету статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що обґрунтовані і сформульовані шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання в області культури через подолання роз'єднаності органів державної влади, здійснюючих регулювання та створення консультативних органів для делегування права відбору проектів і програм і ухвалення рішень з їхнього фінансуванню і формування витрат державного бюджету, призначених на фінансування поточних і капітальних витрат організацій культури, розвиток програмного підходу в державному регулюванні у сфері культури.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення й висновки кваліфікаційної роботи можуть використовуватися фахівцями створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у процесі формування сучасних засад удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Логіка та методологія дослідження обумовили структуру роботи, яка складається з трьох розділів, вступу та висновків, включаючи список використаних джерел.